

Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine

KODUKANT

Märts 2005

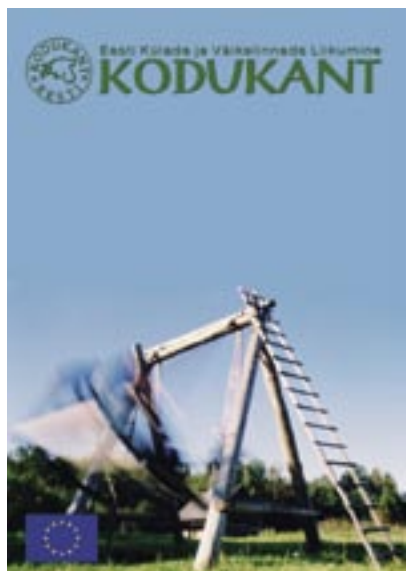
- **Leader tüüpi tegevus kui üks mudel maaelu arenguks**
- **Ühe lapse koolitamiseks on vaja tervet küla – maakoolide konverents Pärnumaal**
- **Külaturism – üks võimalus kogukonna arenguks**
- **Väikesed veed teevad suure jõe – külakiige kasutegur**
- **Külade edulood**
- **Aasta küla konkurss tulekul**

Projekti toetavad Euroopa Liidu PHARE ACCESS programm ja Maaelu Edendamise Sihtasutus

Sisukord

- 2 Aasta küla konkurs tulekul!
- 3 Leader tüüpi tegevus kui üks mudel maaelu arenguks
- 5 Liikumise Kodukant projektist
- 5 Külaturism, üks võimalus kogukonna arenguks
- 6 Maakoolide konverentsil tähtsustati maakooli osa kogukonna arengus
- 8 Edulood Ida-Virumaalt

Esikaane foto:
Liikumise kodukant arhiiv

ISSN

Kujundus ja trükk
OÜ Tartumaa Trükikoda
Betooni 9, Tartu. Tel. 730 7994

Aasta küla konkurs tulekul!

Estimaal on jõudsalt kasvanud tegusate külade ja seltside arv, kes räägivad kaasa kohalikus arengus, toovad oma piirkonda lisaressursse, pakuvad maainimesele eneseteostuse võimalusi. Liikumise Kodukant üleskutse omalgatusele ja arendustegevusele on leidnud ilusa vastukaja üle terve Eesti. Täiesti õige aeg on alustada toimekate külade avaliku tunnustamisega, et tõsta esile inimeste olulist tööd kohalikul tasandil. Selleks kuulutab Liikumine Kodukant välja AASTA KÜLA konkursi, mille võitja pärjatakse külaliikumise VI Maapäeval Pärnumaal juulikuus.

Iga maakonna Kodukandi organisatsioon saab 1. maiks konkursile esitada ühe küla või külade piirkonna, kus on toimunud külakogukonna nähtav positiivne areng vähemalt kolme aasta jooksul (koostöö, ühisüritused, arengukava olemasolu, edukad projektid, tuntus maakondlikul või üleriigilisel tasandil). Nominendi esitamisega kaasneb konkursil osalemise tasu 500 kr, mis läheb tunnustamisfondi (kui kõik maakonnad esitavad oma kandidaadi, on parimal külal lisaks tähelepanule võimalus saada 7500 kr). Rahalise preemia üleandmine saab olema erinev meie naaberriikide Soome ja Rootsi külade tunnustamistraditsioonist. Nimetatud maades piirdutakse avaliku tunnustuse, aukirja ja meedia tähelepanuga ning külad on selle üle väga õnnelikud.

Kõigi konkursil osalenud külade tutvustus ilmub Kodukandi infokirjas. Aasta küla nominent kantakse Liikumise Kodukant auraamatusse.

Avastuste- ja rõõmurohket konkurssi!

Kaja Kaur

Liikumise Kodukant president

Aasta Küla žürii liige

Lisainfo:

kajakaur@hotmail.ee

www.kodukant.ee

Leader tüüpi tegevus kui üks mudel maaelu arenguks

Eha Paas,
Liikumise Kodukant tegevjuht

On üsna selge, et kõiki maaeluga seotud probleeme ei ole võimalik lahendada kitsalt suunatud toetuste (näiteks piimalehma toetus) ja programmi-dega. Sellele järeltulele jõuti Euroopa Liidus juba 1991 aastal, mil EL Komisjoni poolt kutsuti ühisalgatusena ellu Leader I programm. Lähtuti sellest, et maaelu terviklik areng eeldab kohapealselt initsiatiivi, loominguulist, uuenduslikust ja erinevate sektorite koostööd, maaelu areng peab paljus põhinema konkreetse koha vajadustele ja seal olemasolevatele ressurssidele.

Leader programmist on tänaseks kujunenud väga hästi toimiv maaelu arengu programm Euroopas. Kõige paremini on õnnestunud programm käivitada meie naabritel Soomlastel.

Programm rakendub läbi kohalike tegevusgruppide ehk LAGide (Local Action Groups)

Kohalik tegevusgrupp põhineb võrdväärsele partnerlusele: omavalitsused- ettevõtjad ja ühendused, kes ühiselt koostavad piirkonna arengustrateegia, vastutavad selle eest ja viivad seda ellu.

Raha kohalikule tasandile

Programmi mõte ongi anda raha kohalikule tasandile, tegevusgruppide juhatuste endi otsustada ja jagada kohalike inimeste poolt ettevalmistatud projektidele. Raha programmi tuleb nii Euroopa Liidult, riigilt kui omavalitsustelt. Tegevusgrupi mudel lõpetab ära kaootilise projektide kirjutamise - kõik kohalikud ühendused, taotlejad peavad lähtuma kokkulepitud strateegiast. Teisalt lõpetab see ära

tormijooksu valdadesse kaasfinantseeringu saamiseks. Omavalitsused annavad omafinantseeringu strateegia toetuseks ning see jaotatakse projektidele juba otse tegevusgruppide juhatustes. Samas jääb projekti esitlejale kohustus sinna ka ise panustada, ettevõtjate puhul on see suurem, ühendustel väiksem. Poole nõutavast summast saab üldjuhul panustada mitterahaliselt ehk talgutööna. Kolmandaks toob tegevusgrupi töö projektide nõustamise kohaliku piirkonda, ehk nõustaja läheb kohapeale võimaliku taotleja juurde, mitte ei oota kuskil keskses kontori lauataga. Analoogselt hakkab see tööle ka Eestis.

Eesti Leader tüüpi tegevuse kogemused

Leader tüüpi tegevuse kogemusi on meil endil Kagu-Eestis, läbi Kagu-Eesti Partnerluskogude, keda rahastas Briti valitsus 2001/2002 aastal. Tekkinud partnerluskogude ehk Leader mõistes tegevusgruppide poolt viidi ellu 68 kohaliku tasandi projekti, milles osales üldarvuga ligi 3000 inimest. Koolitati 80 inimest ning tekkis koostöövõrk ligi 100 külakogukonnaga. Täna on Kagu-Eesti Partnerluskogudele hakanud tekkima lisa: Pärnumaal - Pärnu Lahe Partnerluskogu, ettevalmistamisel on tegevusgrupi loomine Läänemaal, mittejuriidilisena toimetatakse piirkondlikus partnerluses Järvamaal, Tartumaal. Kindlasti on neid näiteid Eestis veel ja Kodukandi algatatud Leader tegevust tutvustavad seminarid on selgelt näidanud kohalike inimeste huvi ja toetust programmi vastu.

Eesti riigil on 2005. aastal käi-

Ave Bremse,
Põllumajandusministeerium

Soovitaksin praegusel hetkel keskenduda järgmistele teemadele:

1. Eestis, nagu teistes 2004. aastal liitunud Euroopa Liidu liikmesriikideski, ei rakendu LEADER kohe programmina vaid esialgu pilootperioodil Riikliku Arengukava (RAK) ühe meetmena. See tähendab seda, et ulatus ja rahalised vahendid on väiksemad.

2. Tegevusvaldkonnad:

Sellel perioodil toetatakse piiratud arvul pilootpiirkondi. Esimesel perioodil pööratakse peamist tähelepanu LEADER tüüpi tegevusteks ettevalmistamist.

Sellepärast on suurem osakaal

Tegevusvaldkond 1 - e. Oskuste omandamise - valdkonnale.

Selle valdkonna alt hakatakse toetama eelkõige neid tegevusi, mis on seotud kohaliku tegevusgrupi strateegia väljatöötamist piirkonna inimeste teavitamist ja koolitamist. Toetama hakatakse piirkonna strateegia väljatöötamiseks vajaminevaid uuringuid, ekspertabi, piirkonna inimeste koolitamist ja teavitamist. Selle tegevusvaldkonna alt toetatakse kuni 6 tegevusgruppi.

Tegevusvaldkond 2 - Integreeritud maapiirkonna arengustrateegia - on mõeldud piirkondadele, kellel on juba strateegia ja LEADER tüüpi tegevuste kogemus. Selliste kogemuste nõue on toodud

Nõukogu määruses nr.1257/1999, artikkel 33f ja toetatakse kuni kolme tegevusgruppi.

Mida saab tegema hakata piirkondades juba praegu:

Kui mingi piirkonna valla inimesed soovivad koostöös luua kohaliku tegevusgrupi, siis saab päris palju juba ära teha.

Näiteks

a) alustada kohaliku tegevusgrupiks vajaliku eeltööd kutsudes erinevaid partnereid kokku aruteludele, kas piirkonnas on ühiseid huvisid? Millised need on?

Kas tuleviku tegevusgrupp saab olema

sotsiaalmajanduslikult ühtne ja vastab praegustele kriteeriumitele.

b) avada arutelu tegevusgrupi temaatika valiku üle. Toetuste jaotamine juures saab kandev roll olema kohalikul tegevusgrupil.

Kohaliku tegevusgrupi staatust saab taotleda mittetulundusühing mis peab olema moodustatud partnerluse põhimõtteid arvestades: koosnema kõigi kohaliku elu edendamise juures oluliste partnerite esindajatest - kohalike omavalitsuste, ettevõtlaste ja mittetulundussektori esindajatest. Kusjuures kohaliku omavalitsuse osakaal otsustustasandil peab jääma alla 50%. Kohaliku tegevusgrupi territoorium peab koosnema tervikvaldadest, kuid võib ületada maakonna piire.

Oluline, et elanikkonna arv tegevusgrupi territooriumil jääks 10 kuni 100 tuhande elaniku vahele. Tegevusgrupi territoorium peab olema geograafiliselt, majanduslikult ja sotsiaalselt ühtne ja põhikirjalise tegevuse eesmärgiks on kohaliku elu arendamine. Liikmeskonna peavad moodustama juriidilised isikud ning siinjuures on oluline jälgida, et iga vald oleks esindatud vähemalt ühe esindajaga igast sektorist.

Pole niivõrd oluline kes on piirkonna initsiaator, kuid igast vallast võiks olla tulevikus esindatud kõik 3 erinevat sektorit.

Mõlema tegevusvaldkonna alt tegevusgrupi staatuse taotleja ülesandeks on välja tulla oma piirkonna arengukava või arengustrateegia, mis peab vastama ühele või kahele Riiklikus Arengukavas toodud strateegilistele teemadele:

- uute teadmiste ja oskuste kasutamine, et tõsta maapiirkonna konkurentsivõimet tootmises ja teeninduses;
- elukeskkonna parandamine;
- kohalike toodete väärtustamine (väikeettevõtete toodangu turulepääsemine);
- loodus- ja kultuuriressursside parem kasutamine (NATURA).

Siinjuures tuleks tähele panna seda, et kõiki piirkonna probleeme LEADER tüüpi meede lahendamata ei suuda ning kohalike kavadega kooskõlas olemine ei saa tähendada kõikide kohalike arengukavade lahendamise leidmist. Nende arengukavade täitmiseks vajalikud institutsioonid tegutsevad ju edasi. LEADER strateegia aluseks tuleks võtta ikkagi mitte rohkem kui 1-2 teemat, kus just kohalikud elanikud saaksid oma oskuste ja potentsiaalile väljendust leida.

Lisaks kasulikku teavet:

Meede 3.6: Kohaliku initsiatiivi arendamine - LEADER tüüpi meede (EAGGF)

Meetme eesmärgid ja toetatavate tegevuste üldiseloomustus on toodud:

Eesti Riiklikus Arengukavas aastateks 2004-2006 lk 251.
http://www.struktuurifondid.ee/failid/RAK_VV_kinnitatud_muudet_VV_korraldus.pdf

Eesti Riiklikus Arengukava 2004-2006 programmitäiendus meetme üldised ja spetsiifilised eesmärgid (lk 100) ja üldised kriteeriumid (lk 224)
http://www.struktuurifondid.ee/failid/prog.taiend_est.pdf

Informatsiooni Euroopa Komisjoni LEADER+ programmist leiab koduleheküljelt
Agriculture: LEADER+
http://europa.eu.int/comm/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm

vitumas RAK 3.6 meede: Kohaliku initsiatiivi toetamine ehk Leader tüüpi meede, mis on mõeldud ettevalmistuseks LEADER programmi täismahuliseks rakendamiseks. Raha on sinna planeeritud 28,8 miljonit krooni. Täpsemalt saab infot meetme rakendusest Põllumajandusministeeriumist, Ave Bremse: ave.bremse@agri.ee

Soome kogemused kõigile abiks ja eeskujuks

On positiivne näha, et Euroopa Komisjoni 2007-2013 perioodi Nõukogu määruse „Euroopa Põllumajandusfond Maaelu Arendamiseks„ ettepanek sisaldab ka Leader tüüpi tegevuse jätkamist ning teeb ettepaneku programmi rahadest vähemalt 7% eraldada just Leader tüüpi tegevusele. Eeskujuks riikidele soovitatakse Soome mudelit, kus tegevusgruppidega on kaetud kogu Soome territoorium (kokku 58 tegevusgruppi). Kõik tegevusgrupid ei ole rahastatud LEADER programmist, lisaks on Soome riik leidnud võimalusi tegevusgruppe rahastada läbi riikliku maaelu programmi, EL teiste programmide. LEADER programmi maht Soomes 2000-2006 aastatel kokku on 170,4 miljonit eurot. Üsna paljud tegevusgrupid on oma tegevusprioriteediks valinud väikeettevõtluse edendamise, maa ja linna omavahelise koostöö ja mõju, külaelu arenduse.

Kodukant olles analüüsinud Euroopa Liidu ja eriti Soome Leader kogemusi julgeb väita, et selline mudel aitab kindlasti kaasa just keskustest kaugemale jäävate piirkondade arengule.

Peame ääretult oluliseks Leader programmi käivitamist kogu Eesti territooriumil. See tagab kohalike inimeste suurema kaasatuse kohaliku elu kujundamises ning toob raha ka väiksematesse piirkondadesse ja laiemalt maaelu arendamiseks, mitte ei keskendu vaid tootmisele. Antud programm on aidanud luua Soomes sadu uusi töökohti just küladesse ja seda tunduvalt odavamalt kui muud kõikvõimalikud riiklikult korraldatud programmid.

Liikumise Kodukant projektist Külaturism, üks võimalus kogukonna arenguks

Projekti kestvus:

1.veebruar –
30.september 2005.a.

Projekti kogumaksumus: 46 195 EUR ehk 722 794 krooni, millest Euroopa Liidu toetus: 36 914 EUR ehk 577 578 krooni. Omavahendeid: 9281 EUR ehk 145 216 krooni.

Eesmärk:

Eesti kui tuntud ja tunnustatud atraktiivne külaturismi piirkond Läänemere regioonis.

- Loodud on uus turismitoode – külaturism, mis tõstab piiriülese turismi atraktiivsust ning ühtlasi parandab kohaliku keskkonna elutingimusi.
- Külaturismi toote info on Eestis ja naaberriikides kättesaadav.
- Toimib koostöö Eesti, Soome, Läti ja Leedu külakogukondade arendamisel läbi külaturismi toote.

Peamised tegevused:

- Külaturismitooteformuleerimine, ühised seminarid partneritega;
- Turismialasekoolitusekorraldamine külaturismi toote praktiliseks väljaarendamiseks;
- Turismialasekoolitusekorraldamine kogukonna ja rahvusvahelise koostöö arendamiseks;
- Külaturismitooteinfolevikukorraldamine, trükitakse 10 000 külaturismi tutvustavat voldikut;
- Külaturismitootesitluspäevade korraldamine maakondades;
- Rahvusvahelisekoostööarendamine, õppereisid koos külaturismi toote rändnäitusega Läti, Leedu ja Soomes.

Projekti meeskond:

Projekti juht – Hele-Mall Kink
koolitus@kodukant.ee,
tel: 5108057

Kodukandi tegevjuht – Eha Paas
kodukant@kodukant.ee,
tel: 5170214

Projekti toimetaja – Aime Vilu
aimevilu@hotmail.ee, tel: 5172909
Projekti nõustaja külaturismi
toote valdkonnas – Elvi Viira
elvi@saareeco.ee, tel: 5041095

Rahvusvahelise koostöövõrgus-
tiku koordinaator – Kaja Kaur
kajakaur@hotmail.ee, tel: 5220716
Projekti raamatupidaja – Anne-Ly
Aalde annely.aalde@mail.ee,
tel: 5229322

Projekti kontor asub aadressil:
Väike-Ameerika 19-205 Tallinn
10129 Tel/fax: 6466636

Partnerid ja nende roll:

MTÜ Eesti Maaturism ülesandeks on

- osaleda külaturismitooteläbiaru-
tamise ühisseminaridel ning
aidata välja töötada külaturismi
toode;
- aidata koostada infokogumiku
sisu ning hiljem neid levitada;
- jagada oma teadmisi ning kogemu-
si koolitustel;
- osaleda rändnäitusekorraldamise-
s: aidata koostada ja koguda
rändnäituse materjale;
- võimalusel pakuvad väljatugiisi-
kud 30-le koolitatavale külatu-
rismi koordinaatorile.

Suomen Kylätoiminta RY on kaasatud projekti koolitajatena, et jagada oma teadmisi ja kogemusi rahvusvahelisest koostööst. Testivad külaturismi toote pakette ehk annavad sellele hinnangu. Aitavad korraldada õppereisi ja rändnäituse Soomes kahes erinevas kohas. Pidevat lisainfot projekti kulgemise kohta leiab:
www.kodukant.ee

Külaturism – see on üks võimalus kogukonna arenguks

Elvi Viira,
Projekti ekspert

Külaturismi arendamine loob reaalsed võimalused maapiirkonnas säästva turismi arendamiseks. Kuid külakogukond vajab teadmisi, et olla kaasatud turismi arendamisele külas selliselt, et turism toetaks kohalikku majandust, oleks seotud kohalike planeeringutega ja et oleks olemas kohalike inimeste kaasatus ning tagatud kohaliku elu ning looduse säilimine.

Projekti koolituste käigus arendatakse koostööd kohalike institutsioonide ja võtmeisikutega. Iga maakonna pilootpiirkonnas külaturismi arendamine külaseltsi initsiatiivil kaasab rohkem piirkonna inimesi, annab kogukonnale võimalused teenuste müügiks ning turustada turismitoode vastutustundlikult, kasutades loodusressursse säästlikult, vähendades ülekasutust ja saastamist.

Projekti eesmärgiks on luua uus turismitoode – külaturism, mis tõstab piiriülese turismi atraktiivsust, väärtustab inimest ja kogukonda, tavasid ja eluviise. Kohalikel inimestel tekib reaalne võimalus saada osa turismist tulenevast tulust. Turismialane tegevus arvestab elanike ja kogukondade tahte ja soovidega, kuid samal ajal aitab leida turismitalul, motellil või puhkekeskusel turismi arendamisel lisaväärtusi.

Külaturism – see on üks võimalus kogukonna arenguks ning läbi külainimeste eheda külaelu tutvustamine.

Külaturism – läbi muutuste säilitada küla omapära

Terje Oden,
Külaturismi projekti piirkondlike
koordinaatorite koolitusel osaleja:

Külaturismi toote väljaarendamine on võrreldav küla arengukava koostamisega ent ometi tundvalt keerulisem ja mahukam. Külaturismi toode kujundades hakkame me kujundama oma küla tulevikku päriselt, me toome külasse võõrad inimesed, nende ootused, lootused ja probleemid. Me peame olema valmis kõigi ettearvatavate ja ettearvamatute olukordade lahendamiseks. Ja mis kõige olulisem – küla meelsus peab olema positiivne.

Mis sellest, et keegi kusagil teeb midagi – keegi toidab ja keegi majutab, keegi nikerdab ja keegi vestab juttu. Toode tähendabki seda, et kõik nad on valmis koostööks ühesugustel tingimustel. Et kui grupp tuleb laupäeval, siis on kõik nõus laupäeval koos tegutsema.

Sellised kokkulepped ei sünni üleöö.

Vorbuse külal on arvestades oma positsiooni linna ja ka valla suhtes tohutult head võimalused arenda turismikülaks, kuid me ei taha anda kübekestki ära oma eripärast ehk identiteedist – seega tuleb väga täpselt kõik läbi mõelda.

Maakoolide konverentsil tähtsustati maakooli osa kogukonna arengus

Merle Adams,
Liikumise Kodukant juhatus liige

Maakoolide konverents Pärnumaal Pärnjões oli Kodukant projekt *“Kohalike ühenduste kaasamine avaliku poliitika kujundamisse läbi haridusteema”* kokkuvõttvaks ürituseks. Projektiga alustati 2004.a. aprillis, mida toetas Balti-Ameerika Partnerlusprogramm. Kodukandi maakonnaühendused koos haridusosakondadega valisid projektis osalema 15 maakooli, kes tundsid muret oma kooli tuleviku pärast. Projekti jooksul koolitati kohalike ühenduste juhte oma seisukohtade väljatöötamiseks ning argumenteeritult esitamiseks, et toetada oma piirkonna kooli. Kodutöödena on koostatud mitmeid artikleid maakoolide teemal, mis on avaldatud ajakirjanduses. Koolides korraldati seminarid, et ühiselt kohalike elanikega, lastevanematega leida lahendusi kooli arenguks lähtuvalt piirkonna ja kooli vajadustest.

Viidi läbi terve rida seminare: Saaremaal, Torgus käsitleti õpilaskodu loomisega kaasnevaid probleeme ja võimalusi; Elvas, suletud Peedu kooli arenguvõimalusi külakeskusena; Viljandimaal kohaliku külaseltsi tegevust Lilli kooli juhtimisel; Lääne-Virumaal, Venevere koolihoone renoveerimist ja paremaid kasutusvõimalusi kogukonna tegevuste heaks jne.

Konverentsil tegid ettekanded Riigikogu asepiiker Peeter Kreitzberg, Pärnu Maakonna haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Avo Juss, kooli rollidest tänapäeva külas TÜ Pärnu Kolledzi lektor Valter Parve, liitklassi metoodikast Tartumaa õpetaja ja lektor Eha Jakobson, ohumärgiga koolide uurimusest Epp - Mare Kukemelk, seaduseelnõudest ja maakoolidest kui pesast mis vajab kaitset Ülle Särg, kooli, kogukonna ja valla koostööst Pärnjõe näitel Aime Auksmaa, demokraatiast ja koolist Diana Beltadze, maakooli eelistest Elvi Viira, ettevõt-

lusõppest ja õpilasfirmatoodetest Epp Vodja, koolimetsast ja looduses õppimisest Mikk Sarv. Kodukandi projekti kokkuvõtte esitas Merle Adams, mis on lugejale kättesaadav aadressil www.kodukant.ee (arhiiv) all.

Maakool on kujunenud kultuuri-, sotsiaal- ja haridusvaldkonna sulamiks, millel on määrav roll külakogukonna arengule. Maakool on otsekui osa leivapätsist, mis koosneb erinevatest ainetest ning mille valmistamiseks peab olema alles kakuke eelnevast leivateost. Ained omavahel seotud. Maakooligi puhul raske eristada kus algab kool ja lõpeb kogukond või mis on vald kui see pole kool ja kogukond? Avatud haridusasutus võib vaadelda kui normaalselt funktsioneerivat organismi: kuuleb, näeb ning saab aru oma kohast ajas ja ühiskonnas, võtab vastu informatsiooni ja annab tagasisidet, süstematiseerib ja moodustab kõigi toimivate funktsioonidega terviku. Avatud kooli kaudu kujuneb oluline sotsiaalne kapital: ühised väärtused ja tööspidamised, vastastikune usaldus, traditsioonid, koostöö jne.

Maakooli näo kujundab maakooli õpetaja - maasool. Nõuded maakooli õpetajale on suured, ta peab olema otsekui kõigi valdkondade spetsialist. Kohanemisvõime ja mitmekülgsus ilmnevad maakoolis ning liitklassis ühenduses paljude õppeainete õpetamisega. Tuleb olla tegev seltsielus, arendustegevuste realiseerija - eestuules kõndija.

Kogukonnale on kool kohaliku identiteedi kandja ja arendaja. Kool kannab endas olulist inimressurssi haritud õpetajaskonna näol. Koolihoone võimaldab koosolekute, ühisürituste ja huvitegevuste korraldamiseks ruume kogukonnale - külaseltsile.

Vallale on kool oluline haridusasutus, mille heast igapäevatoöst ja funktsioneerimisest kogukonna heaks sõltub

*Meie elu on siin ilmas, on siin ilmas
nii kui linnul oksa peal, oksa peal...
(rahvalaul)*

Epp Vodja demonstreerib õpilasfirma toodet – arvutihiire katet.

Vaat, mis õpilased välja mõtlesid!

valla maine ja inimeste eelistused eluning töökoha valikul.

Kool ühendab endas olulist sotsiaalset ressursi: õpetajaskond, hoolekogu ja lapsevanemad, õpilased ja vilistlased. Kõigil ühine eesmärk: kasvatada ja koolitada täisväärtuslik haritud kodanik.

Kas ainult hinded määravad tubliduse ja harituse?

Toimetuleku suurendamine algab mõtteviisi muutmisest. Esmalt tuleb asendada püüdlus parimaks olemise asemel küsimusega - kas ma tulen toime? Kuidas toimetulekut õpitakse? Vigu tehes, valikuid tehes ja ise otsustades, saamata selle eest hurjutada või karistada. Just selliseid tegevuskogemusi pakub ettevõtlusõpe ja õpilasfirma.

Ülo Vooglaidi arvates "Õigus tegutseda iseseisvalt sunnib last mõtlema, otsima, otsustama ja koos sellega ka vastutama. Alles siis tekib lapsel vajadus olla küllalt tark".

Mis takistab kooli positiivseid arenguid? Kujunenud negatiivsed väärtushinnangud, valmisolekute puudumine, halb kogemus, laiskus, kardetakse tagasisidet ja kriitikat, hirm lisavastutuse ees. Selleks on vaja muuta mõtteviisi, suurendada meeskonna valmisolekut, leida ühishuvid, käivitada tegevusprotsessid, tunnustada ja anda tagasisidet ning kõige selle juures küsida ka õpilaste arvamust.

Haridusmüüdid. Avo Juss kummutas Pärnumaa näitel mitmed haridusmüüdid, mille valguses tihti maakoole käsitletakse: õpetajate madal kvalifikatsioon, õpitulemused halvemad kui linnakoolides jne. Vastupidi, maakool areneb hetkel kiiremini ja on avatum, argumenteeris Eha Jakobson.

Konverentsi tulem. Maakoolide konverentsil tähtsustati kodulähedase alghariduse väärtust, koolitranspordi olulisust, ettevõtlusõppe ja õpilasfirmade rolli toimetuleku eelise loomisel, õpilaskodude võrgu loomist, kogukonna vajadustest lähtuva kooli

ruumide kasutamise ühisürituste ja huvitegevuse tarvis, toonitati riigil lasuvat vastutust võrdväärsete ja võimetekohaste õpivõimaluste loomise eest maalastele.

Loetletud eesmärgid fikseeriti seiskohana maakoolide küsimuses.

Kokkutulijatest moodustati maakoollide liikumise algatustoimkond, kelle liikmete ülesandeks on tegeleda maakoollide küsimusega edasi. Toimkonda nimetati Eha Jakobson, Urve Mikk, Ülle Särg, Aime Auksmaa, Külli Villo, Raivo Peeters jt. Kodukandi poolt tegeleb teemaga Merle Adams.

Kogu konverentsipäev, projekt ja maakoolide temaatika sobib võtta kokku mõttega Diana Beltadze kõnest "lapse üleskasvatamiseks on vaja tervet küla". Võiks öelda, et ka konverentsi korraldamiseks on vaja tervet küla. Täname lektoreid, kes sisukate ettekannetega meie kõigi teadmisi rikastasid ja külakooli toimkonda Pärnjõe, kelle hool lubas konverentsipäeva täiel rinnal nautida.

Väikesed veed teevad suure jõe!

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Siseministeerium ja Liikumine Kodukant korraldavad 5. aprillist – 13. aprillini Riigikogus ja 14. aprillil Siseministeeriumis näituse kohalikest omaalgatusest ja selle mõjust piirkonna arengule pealkirjaga: Väikesed veed teevad suure jõe.

Näituse eesmärgiks on tutvustada laiemalt Kohaliku omaalgatuse programmist rahastatud projektide tulemusi ning nende elluviijaid. Teisalt saada kokkuvõtlik ülevaade programmist rahastatud projektidest ning nende mõjust ja jätkusuutlikkusest kohalikele piirkonnale.

Näitusel esitletakse standidel maakondade vähemalt kolme projekti edulugu. Kõnevooru saab iga maakonna üks tubli projektijuht, kes Kodukandi maakonnaühenduse ja maakondliku Kohaliku omalagatuse programmi koordinaatoriga välja valiti.

Kohaliku Omaalgatuse programm käivitus 1996. aastal, siis küll Külaliikumise toetamise nime all. Tänapäevaks on programmist kujunenud kahtlematult üks edukamaid siseriiklike programme, mis ulatub otse inimeseni. Kodukant loodab, et näitus aitab kaasa programmi edu põhjuste väljatoomisele ja selgitustööle, et Kohalik Omaalgatuse programm peab jätkuma ka peale 2006. aastat.

Näitus läheb peale 14. aprilli rändama maakondadesse.

Kohalikest Omaalgatuse programmist rahastatud projektid aastatel 2000-2004.

	2000*		2001*		2002*		2003		2004	
	tk	Summa	tk	Summa	tk	Summa	tk	Summa	tk	Summa
Harjumaa	26	214000	46	438800	42	386901	62	672393	44	705448
Hiiumaa	38	81150	26	167200	36	165835	44	217625	14	189900
Ida-Virumaa	28	136000	45	263800	35	270190	59	293400	18	336498
Jõgevamaa	26	148400	44	295471	33	310849	44	301480	39	380000
Järvamaa	29	131850	32	276200	20	263119	32	304019	22	459018
Läänemaa	36	110000	39	296796	30	202619	53	290696	20	317481
Lääne-Virumaa	33	186980	45	353410	29	360028	44	426273	30	483172
Põlvamaa	55	135000	68	284200	56	284565	54	294838	28	235000
Pärnumaa	39	194400	84	365200	68	365200	73	384146	43	483000
Raplamaa	31	138000	34	273400	28	273400	44	342000	29	363000
Saaremaa	54	126500	69	269300	58	266800	68	294600	41	353000
Tartumaa	34	196350	62	410920	45	404939	65	432900	44	496258
Valgamaa	32	115500	27	220900	21	218400	30	276141	26	290000
Viljandimaa	74	184700	74	328700	74	329970	91	365750	40	426690
Võrumaa	44	141000	44	282948	50	300272	43	306159	41	321723
Kokku	579	2239830	739	4527245	625	4403087	806	5202420	479	5840188

* Info ainult maakondlike vahendite osas

Edulood

Ida-Virumaalt

*Üks väike möte olla võib see säde,
Mis kulutule süütab kevadel.
On väike tegu seemneks tegudele,
Mis terve põllu haljendama lööks.*

Kohaliku Omaalgatuse programmist taotletud projektide põhjal

Ühtehoidmine läbi laulu ja spordi

OONURME KÜLA – laulev küla

1997 Oonurme I laulupäeva korraldamine

Kohaliku Omaalgatuse Programmi toetus 3000 krooni
Laulupäevad maestro Ants Üleoja kodukülas on tänaseks kujunenud traditsiooniks. Üle aasta korraldatavad peod toovad kokku kuni 300 esinejat ja umbes 200 pealtvaatajat ning on kujunenud üheks olulisemaks kultuurisündmuseks piirkonnas.

Oonurme küla ühistegevuse märk on laulmine ja nii oleme oma ühtehoidmise tunnet tugevdanud ja ühiseid ettevõtmisi korraldanud

2000 Oonurme segakoori kontsertreis Rootsi

Kohaliku Omaalgatuse toetus 4000 krooni
Oonurme Külaselts osales Rootsimaal Albackeni küla laulupäeval, Sundsvalli Ülikoolis, tutvustades nii Eesti rahvuslikku kultuurikui käsitööd

2001 Oonurme III laulupäeva korraldamine

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetus 7000 krooni
Oonurme laulupidudest on kujunenud traditsiooniline suve suurüritus, mis toob üle kahe aasta külasse 200-300 lauljat, tantsijat, pillimeest aga ka hulgaliselt pealtvaatajaid, nende seas palju endisi külaelanikke. Laulupeo tähtsust külaelu arendamisel ja maine kujundamisel on raske üle hinnata.

Oonurme segakoori, Avinurme meeskoori, Avinurme naiskoori ja poistekoori "Kirde Kikkad" ühisprojekt "ADVENDIVALGUS"

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetus 10 000.-
Omanäoline kontsertkoosseis (mees-, nais-, sega- ja poistekoor koos) ning mitmekülgne kava äratas publikus suurt huvi, seda nii väikestes maakohtades kui ka maakonna keskustes. Ühel väikesel kooril on raske nõ pildile saada, juba täispika kava kokkuseadmine ja selgeksõppimine on töömahukas, aga ka reklaam ja rahastajate leidmine tunduvalt keerulisem. Antud projekt andis selleks võimaluse.

2004 Oonurme külaplatsi korrastamine

Kohaliku Omaalgatuse toetuse suurus 7000 krooni
Külaplats on kujunenud mõnusaks vabaaja veetmise kohaks, eriti laste ja noorte seas, kes armastavad kiikuda ja võrkpalli mängida. Külaplatsil toimub igal aastal üks suurem suveüritus ja mitmeid väiksemaid pidusid. Lisaks korraldatavatele laulupäevadele on populaarsed ka külapäevad ja spordipeod ehk nurmemängud. Platsi korrastamiseks korraldatavad heakorraldused liidavad omakorda kogukonda ja suurendavad ühtekuuluvustunnet.

2005 Oonurme laululava pörandi ja pinkide uuendamine

Kohaliku Omaalgatuse toetuse suurus 25 950 krooni
Projekti teostamine võimaldab arendada küla kultuurielu ja paremini korraldada suviseid suurüritusi. Vastremonditud laululaval toimub 30. juulil 2005. a. 5. Oonurme laulupäev ja tähistatakse Oonurme segakoori 10. aastapäeva. Samuti möödub tänava 120 aastat laulukoori moodustamisest Oonurmes. Projekti käigus valmistatakse olemasolevale laululavale uus pörand ja pealtvaatajatele istepingid.

Kohtla valla külade spordilembus

2000 – Kaasikaia ja Kaasikvälja külade ühine spordiväljak

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 2000 krooni
Spordiväljaku töödega alustati mais ja juuni lõpuks oli spordiväljak valmis. Kogu külarahvas oli jõu ja nõuga abiks.

2001 – Kaasikaia ja Kaasikvälja külade ühine esinemislava

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 7000 krooni
Nüüd on olemas koht, kus külarahval kokku tulla ja küla probleeme lahendada. Lava tagaruumis on peetud nii mõnegi külaelaniku sünnipäeva. Meie lava on käidud kauge-maltki vaatamas, isegi üle lahe soomlased käisid.

2001 - Kaasikaia ja Kaasikvälja külapäev

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 2999 krooni

Kaasikaia ja kaasikvälja külal oli see esimene kord kus nii suur üritus tuli läbi viia. Sellest võtsid osa peaaegu kõik kahe küla elanikud. Organiseerimisega oli palju vaeva, aga tagantjärele oli kõik suurepärase. Nüüd algab alles kõik, sest meil on koht kuhu tulla ja on ka tegijaid, sea näitas see üritus.

2002 – Kohtla valla perepäev

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 2300 krooni

Kaasikaia ja Kaasikvälja külade ühine ettevõtmine eesmärgiga siduda laste ja vanemate vahelist koostööd läbi ühistegevuse. Kohtumis- ja osalemisrõõmu jagus kõigile valla peredele. Kaasikvälja ja Kaasikaia külade elanikud said järjekordse ürituse organiseerimise kogemuse.

2003 – Krabuli rattaralli

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 700 krooni

Kaasikaia ja Kaasikvälja külade rattaralli andis noortele ideede teostamise võimaluse, külarahvale hea kogemuse, kuidas rattaralli rada korrastada, kuidas võistlemiseks vajaminevaid vahendeid muretseda.

Et rattaralli rada jäi avatuks ka pärast võistlust, said soovijad seda ka hiljem kasutada. Rajale mõeldakse juurde veel erinevaid lisatähtsusi, et seda põnevamaks muuta.

2003 – Kaasikaia ja Kaasikvälja külade võrkpalliplatsi korrastamine

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 8500 krooni

Projekti käigus korrastati võrkpalliplats ning paigaldati valgustus ja elektrooniline tabloo.

Võrkpalli on mängitud juba aastaid ja ei ole karta, et mängud lõpeksid. Alguse on saanud Krabuli karikas võrkpallis, kus osalejaid nii oma vallast kui naabervaldadest. Oma maakonnast ja naabermaakondadestki.

2003 – Krabuli karikas võrk – rahvaste – ja korvpallis

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 2000 krooni

Krabuli karikas võrk-rahvaste- ja korvpallis on üks tervislike eluviiside propageerimise viise ning tervisespordi har-

rastajaid on piirkonnas palju.

Võrkpalliplatsil käivad harjutamas ka teiste naaberkülade noored.

2003 - Krabuli mänguväljak

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 4400 krooni

Mänguväljaks ehitati küla nooremate laste kokkusaamise ja mängimise vajadusi arvestades.

Kõige suurem rõõm oli MEIE rõõm – ise tegime.

Seda mänguväljakut aitasid ka lapsed ise ehitada. Uudishimulikud küsimused ehitusnippide kohta läksid samuti asja ette. Igal juhul oskavad need lapsed teistega arvestada ja niikaua kui külas on lapsi, mänguväljak tühjaks ei jää.

2003 – Krabuli voldik

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 4000 krooni

Kaasikaia- ja Kaasikvälja külad olid muutunud tuntuks kaugemalgi kui oma piirkonnas. Küla mainekujunduse jaoks oli nüüd oluline tutvustava voldiku väljaandmine. Kaasikaia- ja Kaasikvälja külade ühistegevust ja aktiivsust on käinud vaatamas Pärnumaa külaliikujad, Märjamaa külavanemad, Soome külalised.

2005 – Kaasikvälja küla 70.aastapäev

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 24458 krooni

Projekti eesmärk on Kaasikvälja 70.aastapäevaga külaelu ja olude tutvustamine laiemale üldsusele. Taas on koju kutsutud küla endised elanikud ja nende lapsed. Külapäeval korraldatakse õpitoad, paigaldatakse Küla kivi ja mälestustahvel.

Projekt on küll rahastatud kuid üritus veel toimumata.

Loodame, et kõik sujub ja ületamatuid takistusi ette ei tule.

2005 – Kohtla valla 10-ne võistlus

Kohaliku Omaalgatuse programmi toetuse suurus 15355 krooni

Ülevallalised spordiüritused on traditsiooniks saanud! Ühised koostegemised on külasid ühendanud, julgust ja osavust arendanud. Võistlustega saame aktiivselt sisustada endi vaba aega, mõõdukalt sportides hoiame tervist! Loodame taas, et kõik sujub nagu alati

Jõgevamaa EDULOOD

MAARJA-MAGDALEENA

MAARAHVA

SELTSI EDUKAD

ETTEVÕTMISED

PROJEKTI NIMI: Maarja – Magdaleena VII kodukandipäev

mai 2002

Projekti üldmaksumus: 16 500.00

Kohaliku Omaalgatuse Programmi toetus: 4500.00

Omafinantseering: 2500.00

Kaasfinantseering: 9500.00

Projekti eesmärk - paikkonna traditsioonide ellukutsumine ja nende jätkuv arendamine.

Selleks et üks Kodukandipäev teoks saaks, alustasime üheskoos oja kalda korrastamist ja võsa raiumist.

Valmis küla lipuväljak, mille ümbrus on heakorrastatud.

Kodukandipäeva läbiviimine – Otslava külas toimus Maarja – Magdaleena VII kodukandipäev ja külakivi Kavandamine ja paigaldamine külakivi 25. mail 2002

Läbi meie kandi rahva ühiste ettevõtmiste on elavnenud piirkonna ühistegevus, oleme andnud oma panuse kultuuripärandi säilitamiseks ja koostöö arendamiseks kohalikul tasandil.

Olulise sammu oleme astunud ölvkondade vaheliste sidemete tugevdamiseks.

Projekt: Otslava Külakoda

2002 - 2003

Läbiviija: MTÜ Maarja – Magdaleena Maarahva Selts

Projekti üldmaksumus: 29 867.65

Kohaliku Omaalgatuse programmi

toetuse suurus: 13 515.00

Omafinantseering: 4299.25

Kaasfinantseering: 7103.40

Piirkonna külaliikumise järjepideva arenemise kindlustamine. Külaelanike koostöö tugevdamine. Küla arendamine ja tema maine kujundamine. Tegevuse laiendamise võimaldamine. Kohalike vabatahtlike-sädeinimeste ühise eesmärgi ja tegemiste vajalikkuse tunnetamine.

Projekti käigus ehitati valmis KÜLAKODA, mis kujutab endast eest lahtist puitehitist

Külakojust on saanud kõikide tulijate tarvis heakorrastatud, omanäoline, pidevalt uuenev ja arenev kokkusaamise koht, kus sünnivad uued ideed. Tuntakse rõõmu ühiste-

gemistest ja tulemuste nägemisest.

Võimalik korraldada külakoosolekuid, külapäevi, suguvõsa kokkutulekuid, puhkeõhtuid.

Projekt: Külaviida ja kiige ehitamine , lõkkekoha korrastamine

Otslava küla

aprill 2005– nov. 2005

Läbiviija: Maarja-Magdaleena Maarahva Selts

Projekti üldmaksumus: 18070.00

Kohaliku Omaalgatuse programmi

toetuse suurus: 12 350.00

Omafinantseering: 3850.00

Kaasfinantseering: 1870.00

Projekti eesmärk on rajada omanäolise viidamajandusega küla,

rajada tuleohutusnõuetele vastav lõkkekoht ning mitmekesisemat vaba aja veetmist võimaldav külaplats:

Eelnevate projektide läbiviimise käigus on tugevnenud ühiste tegemiste vajalikkuse tunnetus külaelanike hulgas.

Paranenud küla välisilme, Järjepidevalt toimub parema kvaliteediga külaelu edasiarendamine.

Projekt:KAMARI KÜLA AJALOO UURING

2003 – 2004

Läbiviija Kamari Haridusselts

Projekti üldmaksumus 20928

Kohaliku Omaalgatuse programmi
toetuse suurus: 20928

Toetuse suurus 10000 krooni

Omafinantseering. 10928 krooni

Projekti eesmärk: Kamari piirkonna kodulooline uurimus ja trükise väljaandmine.

Projekti tulemus:

Ka kõige väiksem ajaloouurimus paneb inimese mõtlema oma juurtest, põlvkondade järjepidevusest. Raamatu „Kamari mosaiik” materjali kokkupanemisel ilmnis inimeste suur huvi kodukoha ajaloo kogumise vastu.

Tänaseks üks osa meie piirkonna ajaloost küll ilmunud trükisena, kuid osa materjali on hetkel veel käsikirjas.

Lühidalt

Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine Kodukant projekt PLANTING SEEDS OF COMMUNITY ACTION/ SÄDE KÜLADESSE

Küsimus koolitajale:

Miks sa otsustasid tulla selle projekti koolitajaks?

Projekti Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa ja Jõgevamaa koolitaja MTÜ Partnerlus ja Ivika Nõgel:

Koolitama tulid ma kolmel põhjusel:

- Lääne-Virumaa koordinaatori tegi mulle ettepaneku olla nende regiooni koolitaja, vaatamata sellele, et ma pole vastavasisulist koolitust varem läbi viinud. See mõjus kahtlemata tunnustusena.
- Samasonmul Kagu-Eesti Partnerlus Programmi päevilt kogukonna kaasamises rohkesti kogemusi, seda nii küla kui ka maakonna tasandilt. Pikk koolitaja kogemus andis julgust see töö ette võtta.
- Algajatesadeinimestekoolitusemetoodika ja materjalide väljatöötamine oli ja on mulle väljakutse ning väljakutseid ma armastan.

Esimese kahe koolitusmooduli järel imetlen ma oma õppegruppi. Neist on kiiresti kujunenud ühtehoidev meeskond. Grupis on palju avatuid loominguulise lähenemisega inimesi. Tõsise töö kõrval saab ka palju nalja. Naer ja vaba õhkkond aitab õppimisele kaasa. Mida ma oma õppuritelt eriti ootan on julgus proovida uusi asju, mõnikord ka eksida ning siis oma vigadest õppida.

Hüatsindi projekt - Üks kaasamise hea näide Lätimaalt

Hüatsindi projekt viidi läbi Läti Partnerlusprogrammi raames. Projekti idee autoriks ning läbiviijaks oli ühe kogukonna eakate teatriring, kes soovisid kaasata üksi elavaid eakaid maainimesi. Selle sihtgrupini jõudmine oli üsna raske, kuna nad kipusid olema endassetõmbunud ning isegi kibestunud. Projekti läbiviijad kasutasid kavalust. Nad kinkisid igale vanurile ühe väikese hüatsinditaime ja päeviku. Eakatel paluti hoolitseda taime eest ning teha selle kohta päevikusse märkmeid. Kuna üksijäänud inimestel on suur hoolitsusvajadus, siis oli taoline kink neile väga meelejärgi. Lisaks anti neile võimalus tulla regulaarselt kokku ning rääkida oma kogemustest hüatsindi kasvatamisel. Nendel kokkusaamiste kaudu saidki eakad endale sobiva suhtlusringi ning olid valmis kuulama ka teavet tervishoiust, sotsiaalteostustest ning muust vajalikust.

Rootsi-Kallavere küla taluviidad

Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine
KODUKANT

Väike-Ameerika 19-205 Tallinn
Tel/faks 6466636; 5170214,
e-mail: kodukant@kodukant.ee
www.kodukant.ee